

Kompas Wyborczy REGIOS

Wybory Parlamentarne 2023

Katowice, 13.10.2023

1. O opracowaniu	2
2. Odpowiedzi komitetów	3
Równe traktowanie podmiotów wobec prawa	3
Próg wyborczy	4
Integracja Europejska	5
Granice województw	6
Likwidacja powiatów	7
Edukacja Regionalna	8
Likwidacja instytucji wojewody	9
Udział samorządów w podatkach	9
Federalizacja prawa aborcyjnego	11
Reforma Senatu	12
Ślązacy i język śląski	13
Mniejszość Niemiecka - nauczanie języka mniejszości	14
3. Analiza	15
Załącznik nr 1. Matryca odpowiedzi komitetów wyborczych	16

REGIOS

1. Wprowadzenie i metodologia

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane w związku z Wybarami do Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2023 celem przeanalizowania programów komitetów wyborczych w wyborach do Sejmu RP, które spełniły, według stanu z dnia 07 września 2023, warunek określony w art. 210 § 2 Kodeksu Wyborczego. Stowarzyszenie REGIOS przygotowało listę 13 pytań, które zostały zadane wspomnianym komitetom. Pytania zostały przesłane w formie papierowej na adresy komitetów opublikowane na stronie Państwowej Komisji Wyborczej. O udzielenie odpowiedzi wnioskowano również drogą elektroniczną, tj. poprzez pocztę elektroniczną oraz portal społecznościowy Facebook. **Jedynym komitetem, który udzielił odpowiedzi, był KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA.** Z tego względu w niniejszym opracowaniu byliśmy zmuszeni dokonać przeglądu programów partii politycznych w poszukiwaniu odpowiedzi na zadane pytania, a przy niektórych pozycjach pozostawić adnotację *“Brak informacji”*.

W sekcji 2. niniejszego opracowania zawarto pytania wraz z odpowiedziami komitetu lub stosownymi adnotacjami dotyczącymi analizy przeprowadzanej we własnym zakresie. W sekcji 3. umieszczono krótkie podsumowanie zgromadzonych informacji oraz konkluzje płynące z opracowania. Do opracowania dołączono również załącznik nr 1 - Matrycę odpowiedzi komitetów wyborczych, która zawiera wyłącznie dane zagregowane.

REGIOS

2. Odpowiedzi komitetów

Niniejsza część poświęcona została pytaniom kierowanym w stronę komitetów oraz analizie stanowisk prezentowanych przez partie polityczne i osoby wchodzące w skład komitetów wyborczych objętych badaniem. Kolejne podsekcje podzielone zostały kategoriami tematycznymi zadanych pytań.

Równe traktowanie podmiotów wobec prawa

W porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej występują różnice w sposobie funkcjonowania instytucji religijnych (kościół/związków wyznaniowych), które niejednokrotnie budzą burzliwe dyskusje. Obserwując tendencję spadkową wielkości populacji zaangażowanej w praktyki religijne¹ spodziewać się można wyłącznie nasilenie obecności tematu w debacie publicznej. Dlatego postanowiono zadać komitetom pytanie o traktowanie przedsiębiorstw prywatnych i instytucji kościelnych.

Pytanie: Czy popierają Państwo zobowiązanie instytucji religijnych do rozliczania prowadzonej działalności gospodarczej (lub innej dochodowej) na takich samych zasadach jak pozostali przedsiębiorcy?

Tak:

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA²**

Nie:

→ —

Inne:

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI** - Koalicja Obywatelska obiecuje w swoim programie wyborczym świeckie państwo, w tym likwidację funduszu kościelnego³, co nie oznacza jednak, że popierają zrównanie instytucji religijnych z innymi przedsiębiorstwami.

¹ [Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021](#)

² Odpowiedź od Komitetu Lewicy

³ [100 konkretów](#)

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE** - Komitet wskazał w swoim programie postulat likwidacji funduszu kościelnego⁴, nie wpisali jednak wprost, że popierają zrównanie instytucji religijnych z innymi przedsiębiorstwami.
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ** - Odpowiedzi komitetu są niejednoznaczne. Przykładowo Krzysztof Bosak⁵ wypowiada się w tonie za utrzymaniem statusu obowiązującego, podczas gdy Sławomir Mentzen stawia warunek oddania skonfiskowanego majątku kościelnego jako konieczny by zlikwidować fundusz kościelny.

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Choć działania Prawa i Sprawiedliwości nie wskazują na chęć dokonania zmian w relacji państwo - kościół, to nie znaleźliśmy jawnej informacji o stanowisku wobec zadanego pytania.
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**

Próg wyborczy

Jedną z przyczyn nienaruszalności obecnej sceny politycznej jest próg wyborczy w skali ogólnopolskiej, który skutecznie uniemożliwia mniejszym ugrupowaniom, w tym regionalnym, uzyskanie przedstawicieli w Sejmie Rzeczypospolitej. Wyjątkiem od tego jest Mniejszość Niemiecka, która korzysta z przywileju zwolnienia z progu wyborczego⁶, choć efektywny próg wyborczy dla komitetu wspomnianej mniejszości oscyluje wokół 9-10% w ramach okręgu. Stabilność rozkładu sił w Parlamencie i nieznaczne wahania poparcia dla największych partii, w tym Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości, które są przedmiotem wojny polsko-polskiej budzi pytanie o możliwość zmiany stanu rzeczy za pomocą zredukowanego progu wyborczego w skali województwa zamiast 5% w skali kraju.

Pytanie: Czy popierają Państwo zastąpienie w wyborach parlamentarnych 5-procentowego progu wyborczego w skali kraju 3-procentowym progiem wyborczym w skali województwa?

⁴ [Rozdział państwa od kościoła - Polska 2050](#)

⁵ [Krzysztof Bosak o finansowaniu Kościoła i wypowiedzeniu konkordatu #shorts](#)

⁶ [USTAWA z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy](#)

Tak:

→ _____

Nie:

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA⁷**

Inne:

→ **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY** - Komitet zgłasza postulat zmiany metody liczenia głosów z D'Hondt'a na Sainte-Laguë.⁸

Brak informacji:

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**

→ **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

→ **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**

Integracja Europejska

W Ukrainie od ponad roku toczy się wojna z Federacją Rosyjską. Trwający konflikt pokazuje jak cenna jest przynależność Polski do wspólnoty zachodnioeuropejskiej, którą zrzesza Unia Europejska. Partie polityczne i komitety wyborcze często prezentują różne wizje wspólnoty. Mając na uwadze sytuację geopolityczną postawiono więc pytanie o zacieśnienie współpracy i integracji Polski z Unią Europejską.

Pytanie: Czy popierają Państwo zacieśnienie współpracy i większą integrację Polski z Unią Europejską?

Tak:

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI⁹**

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA¹⁰**

Nie:

⁷ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

⁸ [Program Bezpartyjnych Samorządowców](#) - strona 120

⁹ [WYBORY Z EURACTIV.pl: Komitety ogólnopolskie a Unia Europejska](#)

¹⁰ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawo i Sprawiedliwość wraz z koalicjantem prowadzą politykę, która integracji nie sprzyja, co przejawia się w podejściu do instytucji unijnych i wypowiedziach polityków ugrupowania.¹¹
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY** - W programie Bezpartyjnych Samorządowców krytykowana jest federalizacja Unii Europejskiej i przenoszenie kompetencji na poziom europejski.¹²
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ** - Program Partii Wolność skupia się na krytyce UE oraz wzywaniu do wetowania ustaleń unijnych. Z programu Konfederacji wynika, że choć nie mają zapisu o wyjściu z UE, to w żadnym podanym przykładzie nie są za większą integracją.

Inne:

→ _____

Brak informacji:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE** - Brak jednoznacznej informacji o wizji Polski w Unii Europejskiej poza określeniem, że powinna odgrywać w niej podmiotową rolę.

*Polecamy również obszerniejszy artykuł pt. "**Wybory 2023. Zaglądamy do programów wyborczych. Jakie są pomysły na politykę wobec Unii Europejskiej?**" na stronie [tvn24.pl](https://www.tvn24.pl)*

Granice województw

Niektóre granice województw są przedmiotem żywej dyskusji w debacie publicznej. Najlepszym tego przykładem jest województwo śląskie, które w rzeczywistości składa się z ziem śląskich i małopolskich. Istniejący podział nie odpowiada wszystkim mieszkańcom, bo wynika z odgórnych ustaleń a nie ich decyzji.

Pytanie: Czy popierają Państwo przeprowadzenie reformy granic i liczby województw w oparciu o referenda regionalne i lokalne?

¹¹ [Czy polexit to "wymysł opozycji"? Przypominamy antyunijne cytaty polityków PiS](#)

¹² [Program Bezpartyjnych Samorządowców](#) - strona 101

Tak:

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**¹³

Nie:

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**¹⁴

Inne:

→ **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawo i Sprawiedliwość w swoim programie z 2019 zapowiadało wprowadzenie nowych województw. Pomysł nie został jednak zrealizowany.¹⁵

Brak informacji:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Likwidacja powiatów

Powiaty są niejednokrotnie powodem dublowania się stanowisk czy kompetencji z poziomem gminnym lub wojewódzkim.¹⁶ Powstaje więc wątpliwość dotycząca konieczności kontynuowania ich funkcjonowania lub reformy.

Pytanie: Czy popierają Państwo likwidację powiatów?

Tak:

→ **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY** - Bezpartyjni Samorządowcy proponują likwidację lub reformę powiatów.¹⁷

Nie:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**¹⁸
- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**¹⁹

Inne:

¹³ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

¹⁴ [Będzie zmiana granic województwa? "To budzenie złych duchów"](#)

¹⁵ [PiS: przywrócenie województwa częstochowskiego mamy w programie](#)

¹⁶ [Likwidacja powiatów. Zdaniem prof. Kieżuna jest to niezbędne](#)

¹⁷ [Program Bezpartyjnych Samorządowców](#) - strona 121

¹⁸ [Będzie zmiana granic województwa? "To budzenie złych duchów"](#)

¹⁹ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

→ _____

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Edukacja Regionalna

Edukacja jest zdominowana przez ogólnopolską narrację oraz informacje dotyczące całej Rzeczypospolitej. Tymczasem pomija się aspekty dotyczące wspólnoty, historii, tradycji i kultury regionalnej, co odbywa się ze szkodą dla różnorodności i regionalnych tożsamości funkcjonujących w ramach Rzeczypospolitej Polskiej.

Pytanie: Czy popierają Państwo wprowadzenie do szkół edukacji regionalnej?

Tak:

- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA²⁰**

Nie:

→ _____

Inne:

→ _____

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Likwidacja instytucji wojewody

Koegzystencja instytucji wojewody i marszałka Sejmiku, podobnie jak w kwestii powiatów, powoduje dublowanie funkcji administracyjnych. Obie bowiem zajmują

²⁰ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

się problematyką regionalną (w różnym zakresie kompetencji ustawowych), lecz z tą różnicą, że Wojewoda mianowany jest odgórnie, a Marszałek oddolnie. Postanowiono więc zadać komitetom wyborczym pytanie dotyczące przeniesienia kompetencji wojewodów marszałkom województw.

Pytanie: Czy popierają Państwo przekazanie kompetencji wojewodów marszałkom województw?

Tak:

→ _____

Nie:

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA²¹**

Inne:

→ **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY** - Bezpartyjni Samorządowcy popierają ograniczenie kompetencji wojewodów choćby w zakresie zarządzania funduszami.²²

Brak informacji:

→ **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

→ **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**

Udział samorządów w podatkach

Przychody Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) pochodzą z dochodów własnych, subwencji ogólnej, dotacji celowych z budżetu państwa oraz opcjonalnie środków ze źródeł zagranicznych (np. z Unii Europejskiej). Ostatnie lata, w których politycy rządu centralnego chętnie przywozili promesy dla JST²³ pokazują, że

²¹ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

²² [Program Bezpartyjnych Samorządowców](#) - strona 121

²³ [Premier Mateusz Morawiecki wręczył samaorządowcom promesy na inwestycje](#)

pieniędzy, które wpierw trafiają do stolicy państwa jest większa, niż wynikałoby to z potrzeb. Ponadto część środków, które rzeczywiście rząd centralny pobiera na pokrycie kosztów funkcjonowania mogłaby pozostawać w samorządach, gdyby te przejęły część zadań rządu centralnego.

Pytanie: Czy popierają Państwo wzrost udziałów samorządów we wpływach podatkowych (w tym w VAT) ~~oraz ich pełną niezależność od rządu centralnego w obszarach edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy?~~²⁴

Tak:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE** - Polska 2050 popiera wprowadzenie samorządowego weta, zwiększenie udziałów w PiT i CiT, nietykalności subwencji oświatowej oraz odpolitycznienia finansowania samorządów.²⁵ Nie określili się jednak w kwestii niezależności samorządów od rządu centralnego w zakresie edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy.
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI** - Komitet Koalicji Obywatelskiej zaproponował przekazanie samorządom całkowitych dochodów z PiT i udziału w VAT.²⁶ Nie określili się jednak w kwestii niezależności samorządów od rządu centralnego w zakresie edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy.
- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**²⁷ - Zdaniem Lewicy wzrost udziału JST w podatkach jest dobrym rozwiązaniem, pełna niezależność od państwa w wymienionych obszarach jest postulatem zbyt daleko idącym.
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY** - Bezpartyjni Samorządowcy popierają udział samorządów w VAT.²⁸ Nie określili się jednak w kwestii niezależności samorządów od rządu centralnego w zakresie edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy.

Nie:

²⁴ Zadane pytanie było złożone z dwóch części, z czego żaden komitet nie opowiadał się za zrealizowaniem postulatu niezależności samorządów od rządu centralnego w obszarach edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy.

²⁵ [Program samorządowy – weto i nietykalna subwencja oświatowa](#)

²⁶ [W programie PO m.in. oddanie samorządom całości wpływów z podatku PIT](#)

²⁷ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

²⁸ [Program Bezpartyjnych Samorządowców](#)

→ **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**²⁹

Inne:

- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ** - Komitet Konfederacji popiera zwiększenie udziału w dochodach budżetu państwa z PIT dla samorządów, które w większym stopniu „pokryte” są miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Nie stanowi to jednak mechanizmu ogólnego tylko formę zachęty do uchwalania MPZP.³⁰

Brak informacji:

→ —

Decentralizacja prawa aborcyjnego

Kwestia prawa aborcyjnego stała się nośnym tematem w debacie publicznej. Większość ugrupowań politycznych opowiedziało się po stronie ochrony życia od poczęcia, wolności aborcyjnej lub swego rodzaju kompromisów. Brakuje natomiast organizacji, które opowiadałyby się za przeniesieniem kompetencji do decydowania o prawie w tym zakresie na poziom wojewódzki (lub regionalny). Takie rozwiązanie potencjalnie zażegnałoby konflikt zapewniając, z jednej strony możliwość dokonywania aborcji na terenie Polski w mniej lub bardziej liberalnym zakresie, a z drugiej dawało możliwość jej ograniczenia w regionach bardziej konserwatywnych.

Pytanie: Czy popierają Państwo umożliwienie sejmikom wojewódzkim podejmowanie uchwał regulujących prawo aborcyjne?

Tak:

→ —

Nie:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawo i Sprawiedliwość, jako ugrupowanie rządzące Polską nie wprowadzili takiego rozwiązania. Jednocześnie promują politykę ochrony życia od poczęcia.

²⁹ [Coraz mniej samorządu w samorządzie. Eksperci zbadali, jak pod rządami PiS postępuje recentralizacja państwa](#)

³⁰ [Program Konfederacji](#)

- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**³¹ - Lewica uznaje prawo do aborcji, jako prawo człowieka oraz rozwiązanie za niezgodne z obowiązującą konstytucją.

Inne:

→

Brak informacji:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**³²
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

*Polecamy również obszerniejszy artykuł pt. **“Aborcja w programach wyborczych. Które partie popierają legalizację, a które zakaz?”** na stronie oko.press*

Reforma Senatu

Senat w Rzeczypospolitej Polskiej nie ma realnego wpływu na wprowadzane ustawy. Nawet w sytuacji, gdy jest on kontrolowany przez opozycję, ustawy i tak finalnie są zatwierdzane przez Sejm. Sytuacje, w których Senat rzeczywiście odegrał istotną rolę (jak przy wyborze Rzecznika Praw Obywatelskich³³) są natomiast nieliczne. Dlatego powstaje pytanie o przekształcenie Senatu RP w izbę reprezentacji regionalnej.

Pytanie: Czy popierają Państwo przekształcenie Senatu w izbę reprezentacji regionalnej, składającą się z przedstawicieli samorządów wojewódzkich?

Tak:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**³⁴

Nie:

- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**³⁵

³¹ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

³² [Aborcja w programach wyborczych. Które partie popierają legalizację, a które zakaz?](#)

³³ [USTAWA z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich](#)

³⁴ [Program PSL](#) str. 32

³⁵ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

Inne:

→ _____

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**
- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Ślązacy i język śląski

W trakcie trwającej kampanii wielu polityków, szczególnie tych startujących ze Śląska stara się odnosić do postulatów związanych z nieuznawaną mniejszością Śląską oraz jej językiem. Pytania zadane komitetom w tej kategorii zostały rozbite na dwa osobne - jedno dotyczące tożsamości, a drugie języka.

Pytanie: Czy popierają Państwo nadanie mniejszości śląskiej statusu mniejszości etnicznej poprzez zmianę w Ustawie o Mniejszościach Narodowych i Etnicznych?

Tak:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI³⁶**
- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA³⁷**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE³⁸**

Nie:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawo i Sprawiedliwość nie wykorzystało swojej kadencji by uznać Ślązaków za mniejszość etniczną. Ponadto obywatelski projekt ustawy nadający Ślązakom ten status, został odrzucony za kadencji Prawa i Sprawiedliwości.³⁹

Inne:

³⁶ [Donald Tusk jest „jednoznacznie” za uznaniem śląskiej mniejszości etnicznej? Borys Budka: „To jasna deklaracja”](#)

³⁷ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

³⁸ [Stanowisko Szymona Hołowni z konwencji Trzeciej Drogi - 5.09.2023](#)

³⁹ [Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw](#)

→ _____

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Pytanie: Czy popierają Państwo nadanie śląskiemu statusu języka regionalnego poprzez zmianę w Ustawie o Mniejszościach Narodowych i Etnicznych?

Tak:

- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI⁴⁰**
- **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA⁴¹**
- **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE⁴²**

Nie:

→ _____

Inne:

- **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawo i Sprawiedliwość nie wykorzystało swojej kadencji by uznać śląski za język regionalny, choć pojawiają się przedstawiciele tego ugrupowania, którzy poparliby taką ustawę.⁴³

Brak informacji:

- **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**
- **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ**

Mniejszość Niemiecka - nauczanie języka mniejszości

Ograniczenie liczby godzin nauczania języka niemieckiego jest istotnym tematem dla Mniejszości Niemieckiej. Decyzja Ministra Czarnka w tym zakresie tym bardziej wzbudziła dyskusję, że została skierowana wyłącznie w stronę tej mniejszości, podczas gdy pozostałe utrzymały poprzedni wymiar godzin.⁴⁴

⁴⁰ [Donald Tusk jest „jednoznacznie” za uznaniem śląskiej mniejszości etnicznej? Borys Budka: „To jasna deklaracja”](#)

⁴¹ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

⁴² [Stanowisko Szymona Hołowni z konwencji Trzeciej Drogi - 5.09.2023](#)

⁴³ [Senator Tobiszowska zamierza poprzeć ustawę o języku śląskim. Uważa jednak, że śląski to... gwara lub godka](#)

⁴⁴ [Mniej lekcji niemieckiego to strata również dla Polaków](#)

Pytanie: Czy popierają Państwo przywrócenie nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości w wymiarze 3 godzin tygodniowo?

Tak:

→ **KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA**⁴⁵

Nie:

→ **KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ**⁴⁶

→ **KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ** - Posłowie Konfederacji mieli swój udział w głosowaniu w Sejmie przy zmniejszeniu liczby godzin nauczania języka niemieckiego.⁴⁷

Inne:

→ _____

Brak informacji:

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI**

→ **KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE**

→ **KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY**

3. Podsumowanie

W związku z brakiem oficjalnych odpowiedzi od komitetów wyborczych, stwierdzenie o przychylności komitetów wyborczych wobec postulatów podnoszonych przez REGIOS jest niejednoznaczne. Z pewnością Komitet Wyborczy Nowa Lewica, który jako jedyny udzielił nam oficjalnej odpowiedzi na przesłaną korespondencję, zasługuje na wyróżnienie na tle pozostałych. Jednocześnie należy zauważyć, że komitet ten w sprawach bieżących (np. w kwestii postulatów śląskich) chętnie udzielił odpowiedzi twierdzących, lecz w kwestiach zmian systemowych, zwiększających odgórnie regionalizację (np. federalizacja prawa aborcyjnego, Senat

⁴⁵ Odpowiedź od Komitetu Lewicy

⁴⁶ [Minister Czarnek wydał rozporządzenie w sprawie nauki języka niemieckiego. Mniejszość niemiecka oburzona](#)

⁴⁷ [Nie 3, a 1 godzina języka niemieckiego w szkole. Nowe prawo ma zostać zaskarżone, bo mniejszość niemiecka czuje się dyskryminowana](#)

izbą regionalną, niezależność samorządów), podobnie jak pozostałe, trzymał się centralistycznego modelu. Uwagę zwracają też Bezpartyjni Samorządowcy (BS), którzy proponują konkretne i znaczące zmiany w funkcjonowaniu administracji regionalnej (JST). Pomijamy przy tym całkowicie, przewijający się w mainstreamowych mediach, wątek dotyczący potencjalnej koalicji BS i PiS na wzór tej w woj. dolnośląskim, gdyby ci pierwsi weszli do Sejmu Rzeczypospolitej. Sama konstrukcja oficjalnego programu Bezpartyjnych Samorządowców również zasługuje na wyróżnienie i polecenie, by zapoznawać się z nim przed wyborami. Problematyką samorządową porusza również program PSL, wchodzący w skład koalicyjnej listy Trzeciej Drogi. Liderem pod kątem licznych prostych haseł i przejrzystości ich prezentacji z pewnością jest Koalicja Obywatelska i jej 100 konkretów, które również są warte uwagi. Słowem zakończenia zachęcamy do zapoznania się z Sekcją 3.1, zawierającą kluczowe wnioski płynące z niniejszego opracowania oraz oczywiście do głosowania 15 października na komitet, który uznają Państwo za najbardziej kompetentny.

3.1 Kluczowe wnioski

W niniejszej sekcji prezentujemy kilka kluczowych i zwięzłych wniosków z opracowania. Dokładniejsze opisy oraz odnośniki uzasadniające poniższe wnioski zostały zawarte w Sekcji 2. opracowania.

- W tematyce postulatów mniejszości narodowych i etnicznych komitety Koalicji Obywatelskiej, Lewicy i Trzeciej Drogi są najbardziej przychylnie i popierają uznanie ślązaków za mniejszość etniczną i języka śląskiego za język regionalny.
- Wszystkie uwzględnione komitety, poza Prawem i Sprawiedliwością, dostrzegają potrzebę zwiększenia udziału samorządów w dochodach z podatków.

- Pod kątem zainteresowania tematyką regionalną i samorządową najwięcej konkretnych propozycji znajduje się w programie Bezpartyjnych Samorządowców.
- Wyłącznie Bezpartyjni Samorządowcy poruszają zasadność istnienia urzędu wojewody oraz istnienia powiatów.
- Żaden z komitetów nie popiera federalizacji prawa aborcyjnego.
- Edukacja regionalna jest uwzględniana tylko przez Nową Lewicę.
- Najbardziej centralistycznym ugrupowaniem pozostaje Komitet Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości.

REGIOS

Załącznik nr 1. Matryca odpowiedzi komitetów wyborczych⁴⁸

Objaśnienie oznaczeń: T-Tak, N-Nie, I-Inne, B-Bez Informacji

Pytanie	Komitet					
	PiS ⁴⁹	KO ⁵⁰	Lewica ⁵¹	Trzecia Droga ⁵²	Konfederacja ⁵³	Bezpartyjni Samorządowcy ⁵⁴
Czy popierają Państwo zobowiązanie instytucji religijnych do rozliczania prowadzonej działalności gospodarczej (lub innej dochodowej) na takich samych zasadach jak pozostali przedsiębiorcy?	B	I	T	I	I	B
Czy popierają Państwo zastąpienie w wyborach parlamentarnych 5-procentowego progu wyborczego w skali kraju 3-procentowym progiem wyborczym w skali województwa?	B	B	N	B	B	I
Czy popierają Państwo zacieśnienie współpracy i większą integrację Polski z Unią Europejską?	N	T	T	B	N	N
Czy popierają Państwo przeprowadzenie reformy granic i liczby województw w oparciu o referenda regionalne i lokalne?	I	N	T	B	B	B
Czy popierają Państwo likwidację powiatów?	B	N	N	B	B	T
Czy popierają Państwo wprowadzenie do szkół edukacji regionalnej?	B	B	T	B	B	B
Czy popierają Państwo przekazanie kompetencji wojewodów marszałkom województw?	B	B	N	B	B	I
Czy popierają Państwo wzrost udziałów samorządów we wpływach podatkowych (w tym w VAT) oraz ich pełną niezależność od rządu centralnego w obszarach edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy? ⁵⁵	N	T	T	T	I	T
Czy popierają Państwo umożliwienie sejmikom wojewódzkim podejmowanie uchwał regulujących prawo aborcyjne?	N	B	N	B	B	B

⁴⁸ Niniejsza tabela jest uproszczeniem stanowisk komitetów wyborczych, a dokładne informacje wraz z odnośnikami są dostępne w Sekcji nr 2 opracowania

⁴⁹ KOMITET WYBORCZY PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ

⁵⁰ KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY KOALICJA OBYWATELSKA PO .N IPL ZIELONI

⁵¹ KOMITET WYBORCZY NOWA LEWICA

⁵² KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY TRZECIA DROGA POLSKA 2050 SZYMONA HOŁOWNI - POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE

⁵³ KOMITET WYBORCZY KONFEDERACJA WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ

⁵⁴ KOMITET WYBORCZY BEZPARTYJNI SAMORZĄDOWCY

⁵⁵ Zadane pytanie było złożone z dwóch części, z czego żaden komitet nie opowiadał się za realizowaniem postulatu niezależności samorządów od rządu centralnego w obszarach edukacji, kultury, polityki społecznej i pracy.

Objaśnienie oznaczeń: T-Tak, N-Nie, I-Inne, B-Bez Informacji

Pytanie	Komitet					
	PiS ⁴⁹	KO ⁵⁰	Lewica ⁵¹	Trzecia Droga ⁵²	Konfederacja ⁵³	Bezpartyjni Samorządowcy ⁵⁴
Czy popierają Państwo przekształcenie Senatu w izbę reprezentacji regionalnej, składającą się z przedstawicieli samorządów wojewódzkich?	B	B	N	T	B	B
Czy popierają Państwo nadanie mniejszości śląskiej statusu mniejszości etnicznej poprzez zmianę w Ustawie o Mniejszościach Narodowych i Etnicznych?	N	T	T	T	B	B
Czy popierają Państwo nadanie śląskiemu statusu języka regionalnego poprzez zmianę w Ustawie o Mniejszościach Narodowych i Etnicznych?	I	T	T	T	B	B
Czy popierają Państwo przywrócenie nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości w wymiarze 3 godzin tygodniowo?	N	B	T	B	N	B

Niniejsza tabela jest uproszczeniem stanowisk komitetów wyborczych, a dokładne informacje wraz z odnośnikami są dostępne w Sekcji nr 2 opracowania

REGIOS